

Zdzisław GOLAN*

Postawy psychologiczne wobec ochrony środowiska

Konferencja została zorganizowana przez Instytut Psychologii Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego i Stowarzyszenie Ekopsychologia przy Uniwersytecie Jagiellońskim.

Instytut Psychologii Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego prowadzi działalność dydaktyczną, naukowo-badawczą oraz ekspercką. Działalność badawcza pracowników Instytutu Psychologii Stosowanej UJ dotyczy możliwości wykorzystania i zastosowania dorobku psychologicznego do rozwiązywania aktualnych problemów ludzi, zarówno w skali indywidualnej jak i społecznej. Oprócz badań dotyczących warunków sprzyjających rozwojowi jednostek, wspomaganie wychowania i nauczania oraz podnoszenia jakości życia ludzi w dobie przemian społeczno-ekonomicznych, ważne miejsce zajmują prace naukowe podejmujące problemy psychologii zarządzania i komunikacji, psychologii organizacji, doradztwa personalnego, psychologii oraz etyki reklamy i środków masowego przekazu, psychologii środowiskowej oraz transportu.

Natomiast **Stowarzyszenie Ekopsychologia**, składa się z osób, które w ekologii widzą jedną z lepszych dróg rozwoju dla pokolenia swojego oraz przyszłych pokoleń. Stowarzyszenie chce zdobywać wiedzę i doświadczenie, a następnie służyć społeczeństwu. Stowarzyszenie jest alternatywą wobec dotychczasowych działań ruchów ekologicznych, całkowicie lub w większości pomijających w swej działalności perspektywę naszej rzeczywistości i społeczności w niej żyjącej. Chce ono, współpracując z różnymi branżami i organizacjami, zainteresowanymi zadaniem o niewykorzystane jeszcze dobra środowiskowe, wypracować wspólne koncepcje i zasady działania, uwzględniające zarówno racje biznesowe jak i ekologiczne.

Stowarzyszenie tworzą w większości studenci ostatniego roku Psychologii Stosowanej, jednakże Ekopsychologia zdobywa sobie coraz więcej sympatyków spośród ludzi zupełnie niezwiązanych z działalnością naukową i studentów innych kierunków. Stowarzyszenie Ekopsychologia zostało założone przez grupę studentów psychologii stosowanej. Styl życia współczesnego człowieka sprawia, iż stres oraz pośpiech są inte-

* Instytut Psychologii UKSW w Warszawie.

gralną jego częścią. Zapominamy o sobie, o naszym zdrowiu, o duchowości, czy równowadze pomiędzy życiem zawodowym a osobistym. Ta choroba cywilizacyjna dotknęła wiele grup społecznych, a nawet wiele narodów.

Czym zatem jest Ekopsychologia? Odpowiedź nie jest łatwa. Definicji Ekopsychologii można przytoczyć kilka, ale najważniejsza jest ta, która daje nam opis tego, co sprawia, że niektórzy ludzie podnoszą śmieci i wrzucają je do kosza lub kupując jakiś produkt zwracają uwagę na opakowanie (czy jest ekologiczne). Dlaczego jedni robią to sami od siebie, a innym potrzeba gratyfikacji finansowej? Tego klucza szuka Ekopsychologia – klucza do motywacji, do działań proekologicznych, do kształtowania świadomości ekologicznej i do świadomości, że nasze życie zależy od losu Ziemi.

Stowarzyszenie nie chce rozstrzygać, czy ekologia jest w służbie psychologii, czy raczej psychologia jest w służbie ekologii. Takie rozstrzygnięcie jednak prowadzi do teoretycznych dywagacji, a nie do działania. Stowarzyszenie chce połączyć te dwie dziedziny nauki, aby wspólnie walczyły o równowagę człowieka i środowiska naturalnego. Ekologia potrzebuje psychologii, a psychologia potrzebuje ekologii.

Konferencja rozpoczęła się dnia 20.10.2004 r. oficjalnym przywitaniem gości przez Dziekana Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, dra hab. Michała du Vall, prof. UJ oraz dra hab. Zbigniewa Witkowskiego, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Środowiska, Głównego Konserwatora Przyrody, a także przez Prezes Stowarzyszenia Ekopsychologia Paulinę Kołosowską.

Pierwszy dzień Konferencji to Sesja Środowiskowa. W trakcie tej sesji wygłoszone zostały następujące referaty: *„Zielone Karpaty” jako obiekt funkcjonalny*, prof. dr hab. Zygmunt Wnuk; *Karpacki obszar funkcjonalny w świadomości samorządów terytorialnych*, prof. dr hab. Stefan Kozłowski; *Jak trujemy siebie trując środowisko – zarys zniszczeń*, dr Zbigniew Hałat; *Historyczne i ekologiczne aspekty transportu leśnego w Ukraińskich Karpatach*, prof. dr hab. Nestor Byblyuk, dr Yaroslav Gronski; *Stan środowiska na terenie obszaru funkcjonalnego „Zielone Karpaty”*, Ewa Kozak; *Local Exchange Trade System jako proekologiczny instrument walki z bezrobociem*, Agnieszka Gaweł; *Stosunek ludzi do środowiska architektonicznego*, Lidia Oryszczyn; *Transformacje antropiczne szaty roślinnej Karpat Ukraińskich i problem racjonalnego wykorzystania ich potencjału ekologicznego*, prof. dr hab. Michał Holubiec, doc. dr Oksana Maryskevych; *Próba zachowania tradycji budownictwa w Bieszczadach*, dr hab. inż. arch. Piotr Patoczka; *System bezpieczeństwa zdrowotnego HACCP w branży opakowań do kontaktu z żywnością a aspekt ekologii*, Jerzy Luberda; *„Aktywna Małopolska” – promocja turystyki w krajach nordyckich*, Janusz Kahl oraz *Ochrona przyrody a turystyka*, prof. dr hab. Zygmunt Wnuk.

Na zakończenie Sesji Środowiskowej uczestnicy Konferencji brali udział w wybranych przez siebie równolegle realizowanych warsztatach, które dotyczyły następującej problematyki: *Pozyskiwanie funduszy na działania związane z ochroną środowiska z polskich oraz zagranicznych instytucji finansujących*, dr inż. Leszek Katkowski, Departament Projektów Strukturalnych oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; *Jak trujemy siebie trując środowisko – zarys zniszczeń*, dr Zbigniew Hałat; *Zrównoważona polityka energetyczna – strategie na rzecz efektywności energetycznej i odnawialnych źródłach energii w państwach członkowskich UE*, Volker Mund, doradca akcesyjny projektu, Jan Andersen, ekspert projektu ZPE, Gunter Wessels, ekspert projektu ZPE i doradca akcesyjny projektu bliźniaczego „Statystyka w energetyce” w Czechach; *Konwencja Karpacka – perspektywy międzynarodowej współpracy?*, Pam McCarthy, UNEP; *Yurij Wasidlow, Prezes Stowarzyszenia Nasz Dom; System bezpieczeństwa zdrowotnego HACCP w branży opakowań do kontaktu z żywnością a aspekt ekologii*, Jerzy Luberd, MCDO „Krakus” oraz *Psychologiczne podstawy negocjowania zagadnień ekologicznych*, dr Zbigniew Zarczyński, Instytut Psychologii Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Drugi dzień Konferencji 21.10.2004 r. poświęcony został w części I Sesji Instytucjonalno – Prawnej. W trakcie tej sesji zaprezentowane zostały następujące referaty: *Polski system finansowania polityki ekologicznej jako wsparcie proekologicznej polityki przedsiębiorstw*, Ryszard Ochwat, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; *Robert Kuzianik – Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego*, dr Bożena Kotońska – Małopolski Urząd Wojewódzki oraz *Nowe formy współpracy w ramach Euroregionu Karpackiego*, Dawid Lasek.

Część II to Sesja Technologiczno – Energetyczna, w której poruszono następujące problemy: *Biomasa w terenach rolniczych*, Włodzimierz Mielus; *Doświadczenia duńskie w dziedzinie zastosowania energii odnawialnych*, Janusz Kahl; *Pompy ciepła oraz źródła geotermalne – wykorzystanie ciepła ziemi*, Jarosław Kotyza; *Sterowanie klimatem akustycznym – przykład miasta Krakowa*, prof. Jan Adamczyk i prof. Andrzej Gołaś; *Zawansowane technologie w systemach osłony meteorologicznej i zarządzania ruchem jako przykład kontroli klimatu*, mgr inż. Krzysztof Ząbczyk; *Organizacja zintegrowanego systemu selektywnej zbiórki odpadów w gminie na przykładzie zbiórki opakowań szklanych*.
• *ródła finansowania systemu*, Tomasz Chruszczow; *Doświadczenia wspólnotowe w zakresie polityki w dziedzinie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii w Europie: Wkład projektu bliźniaczego*, Volker Mund; *Jak wzmocnić politykę w zakresie odnawialnych źródeł energii*, Gunter Wessels; *Jak wzmocnić politykę w zakresie efektywności energetycznej*, Karen Nielsen oraz *Wsparcie z Funduszy Strukturalnych na zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w budynkach użyteczności publicznej na przykładzie szkoły w Berlinie*, Volker Mund.

Na zakończenie drugiego dnia uczestnicy Konferencji brali udział w wybranych przez siebie równolegle realizowanych warsztatach, które dotyczyły następującej problematyki: *Zielona Firma – magia ISO 14001 i HACCP*, Adrian Cierpiol, konsultant w zakresie ISO 9001:2000, ISO 14001, HACCP, TÜV Consulting; *Pozyskiwanie funduszy UE na działania związane z ochroną środowiska*, Szymon Tumielewicz, Departament Integracji Europejskiej, Ministerstwo Środowiska; *Strategia polityki w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii w Polsce oraz możliwości wykorzystania Funduszy Strukturalnych przez gminy i przedsiębiorstwa*, prof. T. Skoczkowski, KAPE S.A., A. Butz – ekspert z Niemiec, Volker Mund; *Praktyczne projekty ochrony Karpat*, grupa robocza prowadzona przez prof. dr hab. Stefana Kozłowskiego, Przewodniczącego Komitetu Naukowego przy Prezydium PAN „Człowiek i Środowisko” i *Pompy ciepła oraz źródła geotermalne – wykorzystanie ciepła ziemi*, Jarosław Kotyza, firma VATRA.

Trzeci dzień Konferencji 22.10.2004 r. poświęcony został Sesji Psychologicznej. W czasie tej sesji poruszona została następująca problematyka w wygłoszonych referatach: *Transakcje środowiskowe – człowiek w otoczeniu przyrody czy w cywilizacji?*, prof. dr hab. Zbigniew Nęcki; *Psychologia wobec wyzwań stylu życia i zagrożeń środowiska w XXI*, prof. dr hab. Augustyn Bańka; *Znaczenie więzi człowieka z naturą. Zagadnienia z zakresu ekopsychologii*, dr Zdzisław Golan; *Postawy rolników indywidualnych wobec przepisów o ochronie środowiska*, doc. dr hab. Tadeusz Rotter; *Depresja sezonowa jako przykład oddziaływania środowiska naturalnego na stan psychiczny człowieka*, prof. Leszek Pawłowski; *Kultura organizacyjna jako znaczący czynnik środowiska naturalnego*, doc. PhDr. Milan Rymeš; *Adaptacja osób starszych do przepisów środowiska drogowego*, doc. PhDr. Jiří Štikar; *Determinanty decyzji o roboczej i indywidualnej mobilności*, PhDr. Pavel Uhlář; *Zadowolenie fizyczne a zachowanie konsumpcyjne u studentów szkół wyższych (prezentacja celów i faz studiów)*, PhDr. Tamara Hrachovinová, Ladislav Csémy; *Absurdalność w ekonomice i problematyka środowiska naturalnego*, PhDr. Josef Straka; *Zmiany atmosferyczne i samobójstwo*, prof. Barbara Pilecka; *Formowanie się postaw wobec otoczenia – od niewiedzy do nazwy*, prof. dr hab. Zbigniew Nęcki oraz *Dostępność poznawcza kategorii ekologicznych u wyborców i polityków lokalnych*, dr Antoni Wontorczyk.

Na zakończenie Konferencji odbyły się równolegle warsztaty o następującej problematyce: *Pozwolenia zintegrowane – ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko w przedsiębiorstwach*, dr hab. inż. Janusz Miś; *Organizacja zintegrowanego systemu selektywnej zbiórki odpadów w gminie na przykładzie zbiórki opakowań szklanych. Źródła finansowania systemu*, Tomasz Chruszczow, Dyrektor Forum Opakowań Szklanych, współorganizatorzy: Jakub Tyczkowski, Dyrektor d.s. Odzysku Rekopol; Zygmunt Lula, Dyrektor d.s. Rozbudowy Systemów Zbiórki Szkła Recykling Centrum; *Banki Czasu – recepta na dolegliwości trapiące społeczeństwo cywilizacji przyspieszenia i wzro-*

stu, Jadwiga Magnuszewska; *Ekoturystyka-kultura ekologiczna turysty*, Dominika Zaręba, Fundacja Partnerstwo dla Środowiska oraz *Praktyczne działania w zakresie ochrony środowiska w poszczególnych Krajach na obszarze Zielonych Karpat – przeszłość i perspektywy*, doc. dr Oksana Maryskevych, Wicedyrektor Instytutu Ekologii Karpat, Akademia Nauk Ukrainy.

Przegląd tematów wygłoszonych referatów i zagadnień przeprowadzonych warsztatów wskazuje na bardzo bogaty zakres problematyki ekologicznej poruszonej w czasie trzech dni pierwszej ekologiczno – psychologicznej międzynarodowej konferencji naukowej: *Karpaty i inne Euro-regiony – postawy psychologiczne wobec ochrony środowiska*. Dla udokumentowania zaprezentowanych wykładów i zagadnień poruszonych podczas warsztatów w czasie omawianego Sympozjum, organizatorzy wydali abstrakty omawianej problematyki w pozycji książkowej p.t.: *Ekopsychologia społeczna – psychologiczne i środowiskowe uwarunkowania postaw*. Pozycja ta liczy 176 stron i jest ciekawym studium problematyki poruszonej w trakcie powyższego międzynarodowego sympozjum. Książka ta wydana została w Krakowie w 2004 r. przez Stowarzyszenie Ekopsychologii przy Uniwersytecie Jagiellońskim.